

Lublin, dnia 11.03.2021 r.

dr hab. Wojciech Konaszczuk, prof. UMCS
Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego
Instytut Nauk Prawnych
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie

Egz.:1
Stron:10

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pana mgr Mateusza Olchanowskiego

pt. „Międzynarodowa współpraca w przeciwdziałaniu i zwalczaniu cyberprzestępczości z perspektywy Polski”

napisanej pod kierunkiem naukowym

Pana prof. dr hab. Macieja Perkowskiego

z udziałem promotora pomocniczego

Pani dr Joanny Worony

I. Uwagi wprowadzające

Pismem z dnia 15 stycznia 2021 roku Dziekan Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku Pan prof. dr hab. Mariusz Popławski poinformował mnie, iż Rada Wydziału Prawa na posiedzeniu w dniu 15 stycznia 2021 roku powołała mnie na recenzenta w przewodzie doktorskim Pana mgr Mateusza Olchanowskiego. Jednocześnie Pan Dziekan prof. dr hab. Mariusz Popławski zwrócił się o sporządzenie recenzji dysertacji doktorskiej pt. „Międzynarodowa współpraca w przeciwdziałaniu i zwalczaniu cyberprzestępczości z perspektywy Polski”¹, która została napisana pod kierunkiem Pana prof. dr hab. Macieja Perkowskiego z udziałem promotora pomocniczego Pani dr Joanny Worony.

Na wstępie, składam podziękowania na ręce Dziekana Wydziału Prawa Pana prof. dr hab. Mariusza Popławskiego, dziękując Wysokiej Radzie Wydziału Prawa w Białymstoku za powołanie mnie do pełnienia funkcji recenzenta w przewodzie, które uważam za zaszczyt.

---

¹ Białystok 2020 r., ss. 376, przypisów: 1012.

II. Podstawa prawna

1. Zgodnie z art. 179 ust. 2 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1669) w okresie od dnia wejścia w życie ustawy do dnia 30 kwietnia 2019 r. przewody doktorskie, postępowania habilitacyjne i postępowania o nadanie tytułu profesora wszczyna się na podstawie przepisów dotychczasowych, a więc na podstawie Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2017 r. poz. 1789²) (**dalej: STZS**).

Na podstawie pisma przesłanego przez Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 15 stycznia 2021 roku, które otrzymałem w dniu 05 lutego 2021 roku, uzyskałem informację, iż przewód doktorski Pana mgr Mateusza Olchanowskiego został wszczęty w dniu 22 marca 2019 roku, a zatem przed dniem 30 kwietnia 2019 roku. Na tej podstawie w odniesieniu do oceny dysertacji doktorskiej należy zastosować przepisy cytowanej Ustawy STZS.

Zgodnie z treścią art. 13 ust. 1 Ustawy STZS w zw. z ust. 2 rozprawa doktorska przygotowana pod opieką promotora i promotora pomocniczego powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, który może mieć formę maszynopisu.

Powyższe wymogi formalne stanowiły podstawę sporządzenia recenzji.

2. Na podstawie przesłanego wniosku o sporządzenie recenzji, stwierdzam, iż przedmiot rozprawy doktorskiej **nie jest objęty ochroną informacji niejawnych.**

III. Wnioski

1. Stwierdzam, iż w oparciu o całokształt okoliczności, kierując się kryterium przepisów prawa, wiedzą, rozprawa Pana mgr Mateusza Olchanowskiego „Międzynarodowa współpraca w przeciwdziałaniu i zwalczaniu cyberprzestępczości z perspektywy Polski” odpowiada w pełni wymaganiom określonym w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, stanowi istotne i oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje bardzo dużą wiedzę Doktoranta w zakresie prawa oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy i badań w obrębie nauki prawa.

---

² Uchylona z dniem 1 października 2018 r.

2. Zważywszy na bardzo wysoki poziom merytoryczny pracy, dogłębność prowadzonych badań, wykorzystanych metod badawczych, w tym charakterystycznych dla nauk empirycznych oraz nowatorskie rozwiązanie oryginalnego problemu badawczego przez Pana mgr Mateusza Olchanowskiego wnoszę o wyróżnienie recenzowanej rozprawy doktorskiej Pana mgr Mateusza Olchanowskiego.

3. Poddaję pod rozagę Wysokiej Rady Wydziału Prawa możliwość publikacji recenzowanej dysertacji Pana mgr Mateusza Olchanowskiego, uwzględnivszy jej znaczącą wartość dla praktyki stosowania prawa.

IV. Uzasadnienie

1. Zagadnienia ogólne.

Przestrzeń wirtualna, zwana także „cyfrową” od momentu zbudowania pierwszej jednostki roboczej (*hardware*) w drugiej połowie XX w., wykorzystującej algorytmy matematyczne do wykonywania programów (*software*) fascynuje użytkowników. Naturalną cechą każdego człowieka, co do zasady, jest dążenie do komunikowania się i wymiany poglądów, co w odniesieniu do warstwy sprzętowej i operacyjnej jednostek roboczych dało rezultat w postaci zbudowania architektury przewodowej sieci, najpierw lokalnego (LAN), następnie szerokiego zasięgu (WAN). Wspólnym mianownikiem dla sprzętu, oprogramowania i sieci jest to, iż wykorzystują one dobrodziejstwo i rozwój nauk ścisłych, nie zaś społecznych, humanistycznych czy też prawnych. Pierwotny rozwój sieci w środowisku naukowym nie wymagał ingerencji w ich funkcjonowanie. Wraz z pojawieniem się sieci szerokiego zasięgu (WAN), zwanej obecnie pod wspólną nazwą Internetu, przekroczony został mityczny Rubikon, wywołując geometryczny postęp w pojawianiu się negatywnych zjawisk społecznych. Jurydyczną odpowiedzią państw stało się prawne regulowanie pojawiających się naruszeń. Swoisty fenomen medium jakim jest Internet stał się przedmiotem zainteresowania badaczy, w tym nauk prawnych. Od lat osiemdziesiątych XX w. na świecie badacze zajmują się analizą fenomenu Internetu w różnorodnej perspektywie. W styczniu 2021 roku średnio zaawansowana technologicznie dla profesjonalnych zastosowań wyszukiwarka Google Scholar w odpowiedzi na zapytanie „law&internet” według kryterium ograniczenia datą końca 2019 roku zwróciła w czasie rzeczywistym 0.07 s. c.a. 1 700 000 rekordów, w tym obejmujących głównie pliki *Portable Document Format*.

Przyjmując granicę błędu statystycznego ponad milion plików zawierało zatem wiodące hasła „law&internet”, będące opracowaniami na różnym poziomie prac badaczy umieszczonych w bazie Google Scholar. Czy zatem przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mogłaby wnieść element nowatorstwa, oryginalności poglądów w zetknięciu z tak bogatą ilością opracowań?

Jak wynika z przedstawionej dokumentacji przewód doktorski został wszczęty w dniu 22 marca 2019 roku i jak mniemam w oparciu o powtarzającą się praktykę na Wydziałach Prawa uczelni publicznych w RP, już wówczas dysertacja była zaawansowana. Wszczęcie przewodu doktorskiego nastąpiło na długo przed początkiem ogłoszenia w dniu 11 marca 2020 przez Światową Organizację Zdrowia Pandemii COVID-SARS-2019. Już w chwili obecnej (luty 2021) można zdecydowanie stwierdzić, iż porządek światowy można podzielić na erę sprzed pandemii i nowy porządek popandemiczny (jakkolwiek trudno prognozować kiedy pandemia wygaśnie). Bez wątplenia jedną z najbardziej negatywnych cech pandemii jest izolacja osób w miejscach zamieszkania, pobytu, pełnienia służby, pracy zdalnej. Konsekwencją z kolei - „wtłoczenie” do wykonywania większości czynności życiowych związanych z funkcjonowaniem w społeczeństwie do świata wirtualnego, *webowskiego* przy wykorzystaniu narzędzi informatycznych.

Wybór tematu rozprawy doktorskiej, ze względu na jego wagę, znaczenie praktyczne, wskazuje na wyjątkowo posuniętą intuicję naukową, ocierającą się o profetyzm naukowy zarówno Doktoranta, Promotora oraz Promotora Pomocniczego. Czy w 2019 roku można było przypuszczać, iż w 2020+ realne życie przeniesie się do przestrzeni cyfrowej? Odnoszę wrażenie, iż w konkursie na trafność wyboru tematu rozprawy doktorskiej, sformułowany przez Doktoranta temat badawczy wspólny z przedstawionymi problemami badawczymi i tezami niewątpliwie znalazłby się u szczytu rankingu w RP, zaś rankingu światowym w pierwszej „setce” w swojej dyscyplinie. Stąd wybór tematu poprzez pryzmat aktualności i praktyki oceniam na najwyższym poziomie. Przestrzeń cyfrowa u podstaw operuje wartościami bezwzględными wyrażającymi się ciągami binarnymi. Potwierdzenie najwyższego poziomu wyboru tematu rozprawy, sformułowanych problemów badawczych i tez znajduje uzasadnienie w powołanej powyżej wyszukiwarce Google Scholar, która w odpowiedzi na zapytanie „law & internet” bez kryterium daty wyszukiwania tj. w lutym 2021 roku, zwróciła w czasie rzeczywistym 0.08 s. c.a. 2 600 000 rekordów. Arytmetycznie ujmując myśl, w okresie 14 miesięcy (styczeń 2020- luty 2021) liczba różnorodnych opracowań, w tym naukowych wzrosła o 900 000 rekordów, w stosunku do okresu do końca 2019 roku. Bez wątplenia gwałtowny wzrost zainteresowania związków przestrzeni cyfrowej i prawa wynika z konsekwencji jakie wywołała i wywołuje pandemia na świecie.

2. Tematyka i tytuł

Trudno o lepszy wybór tematu pracy doktorskiej, zwłaszcza jeśli zważy się fakt rozlewającej się i pełzającej pandemii. Nawet jeśli uwzględni się hipotetyczny brak izolacjonizmu społecznego to waga bezwzględna tematu jest bardzo istotna zarówno dla teorii jak i praktyki. Przeniesieniu do cyberprzestrzeni normatywnych stosunków publicznoprawnych czy prywatnoprawnych wzmaga deficyt bezpieczeństwa w medium sieciowym. Immanentną cechą zjawiska szeroko pojętego stosowania norm prawnych jest towarzyszące temu zjawisku ich naruszanie. Gwałtowny wzrost ilości użytkowników w sieci w związku z szeroko przyjętą izolacją nie tylko w RP ale również innych państwach świata skłania ku tezie, iż prawo międzynarodowe jest naturalną kolebką regulacji cyberprzestrzeni i co za tym idzie problematyki cyberprzestępczości. Jedną z podstawowych cech szeroko pojętego internetu jest transgraniczność obrotu prawnego i pozaprawnego.

Z kolei uwzględnienie w temacie państwa polskiego sprawia, że dysertacja znacząco zyskuje na wartości praktycznej z jednej strony, z drugiej zaś pozwala na ocenę zaangażowania RP w proces implementacji rozwiązań wypracowanych na płaszczyźnie ponadnarodowej.

Podkreślić należy, co wzmocnia wartość pracy, iż ma ona charakter interdyscyplinarny. Obok typowego studium prawnotraktatowego Doktorant koncentruje się na analizie krajowych zagadnień prawa karnego, zarówno materialnego prawa karnego kodeksowego jak i pozakodeksowego. Dodatkowo zajmuje się także kwestiami procesowymi.

Zgodzić należy się z Doktorantem, iż obecnie polski system prawny stoi wobec wyzwań współpracy międzynarodowej w przeciwdziałaniu i zwalczaniu cyberprzestępczości. Wybór tematu pracy należy ocenić jako zasadny, przemyślany, zwłaszcza jeśli uwzględni się także strukturę pracy.

Bardzo pozytywnie oceniam skonstruowanie przez Doktoranta siatki pojęciowej i wyjaśnienie podstawowych pojęć z zakresu *hardware*, *software* i sieci. Jest to szczególnie ważne z punktu widzenia prawidłowego zrozumienia analizowanych zagadnień również w kontekście topografii regulacji prawnomiędzynarodowych. W polskiej naukowej literaturze prawa międzynarodowego brak jest, jak dotąd, szerokiego i kompleksowego omówienia problematyki cyberprzestępczości. Recenzowana

rozprawa wypełnia istotną lukę w tym zakresie, co jest tym bardziej istotne, iż ma ona także istotne znaczenie dla praktyki stosowania prawa.

3. Cel naukowy oraz zastosowane metody badawcze

Doktorant już na Wstępie do swojej rozprawy sprawnie zarysował problemy badawcze, do których zaliczył: a) nietransparentność siatki pojęciowej w odniesieniu do cyberprzestrzeni i cyberprzestępczości, przez co należałoby określić ich interakcję z prawną sferą przeciwdziałania tym zjawiskom b) skuteczność prewencji i zwalczania cyberprzestępczości c) wpływ samego zjawiska na obszar działalności w sferze szeroko pojętego bezpieczeństwa d) określenie poziomu korelacji wpływu zjawiska na podjęte w sferze międzynarodowej działania na poziomie instytucjonalnym (s. 17).

Adekwatnie do problemów badawczych Doktorant sformułował pytania oraz hipotezy badawcze (s. 18 i n.). Warto przy tym podkreślić, iż Autor w przeważającej mierze zrealizował zamierzone cele, zaś przygotowana rozprawa jest przede wszystkim rzetelną i dojrzałą analizą prawnomiędzynarodowych aspektów zwalczania przestępczości z polskiej perspektywy karno-materialnej i procesowej.

W recenzowanej pracy Autor wykorzystał typowe metody badawcze, charakterystyczne dla pracy prawnika internacjonalisty w postaci metody historycznej, dogmatycznej i prawnoporównawczej. Podkreślić wypada, iż zdecydowany udział przypada na metodę dogmatyczną i prawnoporównawczą, co jest uzasadnione z uwagi na charakter prowadzonych badań. W tym zakresie przedmiotem analizy jest materiał normatywny mieszczący się zarówno w sferze prawa międzynarodowego jak również prawa karnego. Na zdecydowanie pozytywne wyróżnienie zasługuje zastosowanie metody statystycznej, która wyjątkowo lub w ogóle nie jest wykorzystywana w pracach z zakresu nauk prawnych. To właśnie zastosowanie metody statystycznej i stwierdzenie Autora o tym, iż w pracy wykorzystano wyniki badań statystycznych uzyskane w Polsce i na poziomie międzynarodowym, w tym w trybie dostępu do informacji publicznej, świadczy o dogłębnosci zainteresowań Autora tematem jak również Jego swoistej fascynacji przedstawianą problematyką. Incydentalnie w tym miejscu należy podkreślić, iż Autor w odniesieniu do rezultatów zastosowania tej metody wyraźnie zachowuje do niej dystans stwierdzając, iż „brak jest ogólnodostępnych, a zarazem wiarygodnych zbiorów danych dotyczących obrazu cyberprzestępczości o charakterze globalnym”. Z rozczarowaniem stwierdzić należy, że nawet Interpol, który jest głównym organem międzynarodowym w walce z tym negatywnym

16.1.

zjawiskiem, nie publikuje danych dotyczących prowadzonych przez siebie postępowań czy skali problemu, jakim jest cyberprzestępczość” (s.294).

Konkludując, dokonany przez Pana mgr Mateusza Olchanowskiego wybór metod badawczych pozwalających na realizację zamierzonych celów należy ocenić wysoko. Również efekty merytoryczne wykorzystania wybranych metod nie budzą zastrzeżeń.

4. Systematyka rozprawy i uwagi merytoryczne

W zakresie części merytorycznej rozprawa składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów merytorycznych, zwieńczonych zakończeniem, bibliografii, zaś całość została zawarta na 376 stronach maszynopisu. Nadto, co bardzo pozytywne, część merytoryczna rozprawy została poprzedzona obszernym wykazem skrótów.

Rozdział pierwszy (Zagadnienia podstawowe międzynarodowej współpracy w przeciwdziałaniu i zwalczaniu cyberprzestępczości) to rozdział wprowadzający, w którym Autor przedstawia historyczny rozwój architektury sieci komputerowych, teleinformatyki. Bardzo umiejętnie rysuje siatkę pojęciową kolejno etapami tak, by czytający zrozumiał hierarchię opisywanej problematyki. Jest to tym bardziej trudne, jeśli zrozumie się fakt, iż Autor korzysta z wiedzy odrębnej dla nauk społecznych (prawnych), przez co transformacja pojęć z zakresu informatyki (teleinformatyki) na grunt języka prawniczego może stwarzać szczególne trudności. Jednocześnie czyni to tak zgrabnie, iż tekst, pomimo kompilacji warstwy pojęciowej z różnych, skrajnych obszarów nauki czyta się jak dobrą powieść sensacyjną. Autor dotyka bardzo ważnego i istotnego zagadnienia, chociaż nie pisze o tym wprost, iż pierwsze przypadki cyberprzestępczości, która pojawiły się w sieci wiązały się z działalnością służb wywiadu różnych państw, a zatem miały proveniencję państwową, publiczną. Tezę tę potwierdza Autor wskazując na „włamanie się Markusa Hessa do amerykańskich służb wojskowych, w celu zdobycia poufnych informacji”(s. 24), który działał jako zwerbowany w Niemczech agent na rzecz ówczesnego ZSRR. Zasadnie wyprowadza wniosek, iż cyberprzestrzeń stanowi obszar o nieokreślonych rozmiarach, stwarzający podatne podłoże dla cyberzagrożeń, przez co stwarza to nowe możliwości dla innej działalności o charakterze kryminalnym (s.26).

O dojrzałości Doktoranta – badacza świadczy również i ten fakt, iż przy okazji definiowania pojęć nie bazuje wyłącznie na doświadczeniach naukowych zachodniej hemisfery, pomijając tym samym, co bardzo charakterystyczne w obecnej literaturze naukowej, dorobek Federacji Rosyjskiej i Chińskiej Republiki Ludowej. Autor ocenia również dorobek badaczy, ekspertów i specjalistów z innych państw, co więcej sięga do materiałów źródłowych i wyprowadza wnioski bezpośrednio,

bazując na dokumentach w oryginalnym języku (*Стратегия кибербезопасности Российской Федерации* - s. 31 i n.).

Wysoki poziom wyводу już nie dziwi, kiedy Autor, poruszając się w cyberświecie dociera do jednej z najbardziej strzeżonych i zamkniętych organizacji, wchodzących w skład Organizacji Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO), a dokładnie *Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence* i rozkłada na elementy pierwsze definicję cyberprzestrzeni podaną w Podręcznikach Tallińskich (s. 32).

To z kolei koreluje z zaprezentowanym przez Autora poglądem, w którym przedstawia koncepcję podziału przestępstw w cyberprzestrzeni występującym w literaturze indyjskiej w zetknięciu z definicjami obecnymi w państwach zachodnich (s.52).

Rozdział drugi rozprawy doktorskiej (Podstawy prawne międzynarodowej współpracy w przeciwdziałaniu i zwalczaniu cyberprzestępczości) stanowi *spiritus movens* rozważań zaprezentowanych we wstępie problemów badawczych i hipotez. Rozdział ten zawiera gruntowną analizę regulacji wewnętrznych, unijnych, międzynarodowych. Autor, słusznie zresztą, na wstępie wskazuje na przyjętą przez siebie do dalszych rozważań definicję organizacji międzynarodowej, z uwagi na mnogość definicji tego podmiotu prawa międzynarodowego występujących w literaturze światowej (s. 59). Wywód Autora uwzględnia pryzmat polskiego oglądu warstwy traktatowej, co jest o tyle istotne, iż pozwala na umiejscowienie początku rozważań i sformułowanych wniosków końcowych w podsumowaniu rozdziału. Autor uwzględnia również prawo zwyczajowe, uchwały organizacji międzynarodowych czy też prawo wtórne (pochodne) Unii Europejskiej jako organizacji międzynarodowej. Następnie przechodzi do omówienia dorobku prawnego Organizacji Narodów Zjednoczonych i dorobku organizacji o charakterze regionalnym (Rada Europy, Unia Europejska). Koniec merytoryczny rozdziału wieńczy analiza dorobku prawnego wybranych organizacji międzynarodowych poczynając od NATO, poprzez OECD, G-7 i zamykając omówieniem regulacji w tym zakresie w obrębie Unii Afrykańskiej.

Rozdział trzeci (Krajowe podstawy prawne międzynarodowej współpracy w przeciwdziałaniu i zwalczaniu cyberprzestępczości na przykładzie Polski) to szczegółowa analiza wewnętrznego systemu stanowiąca narzędzie współpracy z innymi państwami w obszarze zwalczania cyberprzestępczości. Warsztat badawczy w zasadniczej mierze koncentruje się w tym rozdziale na krajowym, wewnętrznym systemie prawa karnego zarówno prawa materialnego, procesowego jak również regulacji pozakodeksowych. Wstęp do przyjętych wywodów stanowi analiza regulacji prawnych w zakresie zwalczania cyberprzestępczości w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Japonii i Estonii. Polskie rozwiązania na gruncie kodeksowym Autor zestawia z regulacjami ponadnarodowymi. Znamienne, iż Autor wskazuje, iż polskie rozwiązania ujęte w ustawie karnej

obejmują znacznie więcej przestępstw mogących być popełnionymi w cyberprzestrzeni niż w realiach klasycznych (s. 178).

Rozdział czwarty (Aspekt instytucjonalny współpracy międzynarodowej w przeciwdziałaniu i zwalczaniu cyberprzestępczości) , podobnie jak wcześniejsze rozdziały, stanowi kontynuację badań nad omawianymi problemami badawczymi z punktu widzenia organizacji międzynarodowych, agencji rządowych oraz innych podmiotów zajmujących się problematyką prewencji , zwalczania i eliminacji zagrożeń w obszarze cyberprzestępczości. Incydentalnie podkreślić należy, iż Autor w jednym z podrozdziałów (Kluczowe procedury międzynarodowej współpracy w przeciwdziałaniu i zwalczaniu cyberprzestępczości) uwzględnił mechanizmy międzynarodowej współpracy, co rozwikłuje węzłowy problem dla praktyków stosujących omawiane regulacje prawne. Autor dość oryginalnie i z pewną naukową swadą, krytycznie odnosi się do rozdrobnienia instytucjonalnego i dublowania się zadań w zakresie zwalczania cyberprzestępczości w obrębie UE (s.250 i n.), umiejętnie uzasadniając swoje stanowisko.

To właściwie zakończenie rozdziału czwartego powoduje bezkolizyjne przejście do rozdziału piątego (Krajowy aspekt instytucjonalny międzynarodowej współpracy w przeciwdziałaniu i zwalczaniu cyberprzestępczości na przykładzie Polski) poświęconego analizie wewnętrznych, krajowych instytucji oraz organizacji pozarządowych, które wykonują zadania w zakresie szerokiego zwalczania cyberprzestępczości. Autor w kolejnych podrozdziałach i mniejszych jednostkach redakcyjnych przedstawia działania takich instytucji jak: Policja, ABW, KAS, organy Prokuratury, NASK-u, MON. W dość dokładny sposób omawia również działalność w tym zakresie organizacji pozarządowych i innych podmiotów.

W rozdziale szóstym (Krajowy aspekt instytucjonalny międzynarodowej współpracy w przeciwdziałaniu i zwalczaniu cyberprzestępczości na przykładzie Polski) Autor formułuje własne wnioski związane z analizą danych statystycznych dotyczących przestępczości w cyberprzestrzeni. Należy zgodzić się z Autorem, iż w odniesieniu do skali i rodzaju zjawiska utopią byłoby stwierdzenie, że istnieją pełne i rzetelne dane dotyczące skali cyberprzestępczości (s.293). Twierdzenie to uzasadnione jest brakiem ogólnodostępnych zbiorów danych o zasięgu globalnym. Walorem jest argument, iż Autor w rozdziale uwzględnił dane pochodzące od prywatnego podmiotu jakim jest Facebook obok Europolu, Eurojustu czy FBI. O rosnącej, niepokojącej skali zjawiska świadczą statystyki uzyskane przez Autora od organów Policji, Ministerstwa Sprawiedliwości i CERT Polska, które Autor uznał za najbardziej reprezentatywne (s.320).

Jak wcześniej podkreślono, zastosowanie statystycznej metody badawczej przez Autora, bardzo dobra umiejętność formułowania wniosków w ramach tej metody naukowej, świadczy o bardzo dobrym ukształtowaniu się warsztatu badawczego.

Całokształt powyższych okoliczności skłania do przyjęcia tezy o wysokiej ocenie strony merytorycznej przedłożonej dysertacji Pana mgr Mariusza Olchanowskiego.

5. Strona formalna

Formalna strona rozprawy nie budzi zastrzeżeń zaś wywody Autora są jasne i zwięzłe. Biorąc pod uwagę warstwę leksykalną zasługuje ona na wysoką ocenę. Wysoka ocena jest tym bardziej zasadna, iż praca ma wyjątkowy charakter w tym sensie, iż Autor musiał zmierzyć się z siatką pojęciową nauk ścisłych oraz jej inkorporacją do dziedziny nauk społecznych. Na podkreślenie zasługuje wyjątkowo staranna redakcja tekstu, w pracy nie ma błędów literowych, czy innych omyłek pisarskich. Na podkreślenie zasługuje konsekwencja Autora w prezentacji swoich, często oryginalnych poglądów. Autor nie unika kwestii trudnych i kontrowersyjnych, realnie oceniając analizowane problemy.

6. Baza źródłowa

Należy podkreślić, iż źródłowe podstawy dysertacji w pełni zostały ujęte w bibliografii na którą składają się akty prawa międzynarodowego, unijnego i wewnętrznego. Powyższe zostały uzupełnione o raporty instytucji międzynarodowych i orzecznictwo krajowe oraz międzynarodowe. Słusznie, ze względu na specyfikę rozprawy ujęto także literaturę spoza obszaru prawa. Przypisy w pracy są bardzo liczne, co także potwierdza wysoką wartość merytoryczną rozprawy.

7. Podsumowanie

Na podstawie całokształtu okoliczności formułuję wnioski zawarte w pkt. III. 1, 2, 3.

2021-03-11

Wojciech Konaszczuk
doktor habilitowany
 nauk prawnych

Wojciech Konaszczuk
radca prawny LB-1851

- 3 -